

Lausunto

15.8.2024

VN/24054/2023

VN/24054/2023-OKM-12

Valtiovarainministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto alennettujen arvonlisäverokantojen muutosta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi hallitusohjelman mukaiset alennettuja arvonlisäverokantoja koskevat muutokset. Esityksen mukaan 10 prosentin suuruisen alennetun verokannan soveltamisalaan nykyisin kuuluvat hyödykkeet lukuun ottamatta sanoma- ja aikakauslehtiä siirrettäisiin 14 prosentin suuruisen alennetun verokannan soveltamisalaan.

Muutos koskisi opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla erityisesti kulttuuri- ja urheilutoimintaa. Verokannan korotus koskisi mm. kirjoja, urheilu- ja liikuntapalveluja, pääsyä kulttuuritapahtumiin ja -tiloihin sekä urheilutapahtumiin, urheilutilojen käyttöä, esiintyvän taiteilijan, urheilijan tai muun julkisen esiintyjän esityksiä, maahantuotuja ja tekijän tai satunnaisen myyjän myymiä taide-esineitä sekä tekijänoikeudenhaltijoita edustavan järjestön saamia tekijänoikeuteen liittyviä korvauksia koskisi jatkossa 14 prosentin ALV-kanta nykyisen 10 prosentin verokannan sijasta.

Muutoksen seurauksena sen kohteena olevien hyödykkeiden hinnat nousisivat 3,6 prosenttia, jos esitetyt korotukset siirtyisivät hintoihin täysimääräisinä. Arvonlisäverokannan korotuksesta johtuvalla hintojen nousulla on todennäköisesti ainakin jossain määrin vähentävä vaikutus kulttuuri- ja urheilutoimintaan liittyvien hyödykkeiden kysyntään, jolloin veronkorotus jää ainakin osittain verovelvollisen kannettavaksi. Kotitalouksen ostovoima on viime vuosina heikentynyt ja kuluttajat ovat joutuneet säästämään ei-välttämättömistä menoista, mikä voi ilman veronkorotustakin vähentää kulttuuri- ja urheilutoimintaan liittyvien hyödykkeiden kysyntää. Kulttuuri- ja liikunta-alalla yritysten ja muiden yhteisöjen taloudelliseen tilanteeseen ovat vaikuttaneet myös COVID-19 –pandemian aikaiset rajoitustoimet. Samanaikaisesti ALV-kannan muutoksen kanssa kulttuuri- ja liikuntatoiminnan valtionavustus- ja valtionosuusmäärärahoja joudutaan vähentämään osana valtiontalouden sopeutustoimia, mikä lisää paineita pääsymaksujen ja muiden vastaavien maksujen korottamiseen.

Edellä kuvatuilla tekijöillä yhdessä saattaa olla merkittäviäkin vaikutuksia kulttuurihyödykkeiden tarjontaan ja kuluttajien mahdollisuuksiin päästä osallisiksi kulttuurista. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että esityksen vaikutusarvioinnissa otettaisiin huomioon myös eri tekijöiden mahdolliset yhteisvaikutukset kulttuuritoimintaan. Vaikutusarvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös, että kulttuuritoiminnalla on monia merkittäviä ulkoisvaikutuksia, esim. terveyteen, hyvinvointiin, aluetalouteen ja matkailuun. Kirjojen arvonlisäverokannan korottaminen voi aiheuttaa haitallisia seurauksia lukutaidon edistämisen kannalta. Muutoksen vaikutuksia kulttuurihyödykkeiden kysyntään ja tarjontaan on aiheellista seurata myös jälkikäteen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että urheilutoimintaa koskeva ALV-kannan korotus ei tue pääministerin Petteri Orpon hallitusohjelman liikuntapolitiikkaa koskevien tavoitteiden toteutumista.

Hallitusohjelmassa on kirjattu tavoitteeksi kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Tämän toteutumiseksi laadittiin hallitusohjelman mukaisesti liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollinen Suomi liikkeelle –ohjelma, jonka toimeenpano on käynnistynyt. Ohjelmassa tunnistetaan kunkin hallinnonalan osalta ihmisten fyysisen aktiivisuuden kannalta olennaiset muutostarpeet niin toimintatavoissa, rakenteissa kuin ajattelussakin.

Suomi liikkeelle –ohjelmassa on 16 toimenpidekokonaisuutta. Yksi toimenpidekokonaisuus on selvittää ja arvioida mahdollisuuksia liikunnan tukemiseen verotuksen keinoin. Hallitus haluaa selkiyttää liikunta-alan toimijoiden arvonlisäverokohtelua liikkumiseen kannustavaksi.

Verokannan nousu 10 prosentista 14 prosenttiin ei tukisi hallituksen Suomi Liikkeelle –ohjelman toimeenpanoa.

HE-luonnoksen vaikutusarvioissa on otettu huomioon, että muutos lisää valtion ja muiden julkisyhteisöjen arvonlisäveromenoja. Tilanne on tällainen esim. koulutustoimessa, jossa kunnat ja kuntayhtymät vastaavat oppimateriaalien, kuten oppikirjojen ja digitaalisten oppimateriaalien hankinnasta oppivelvollisille. Korkeampaan arvonlisäverokantaa siirtyminen kasvattaa tältä osin kuntien arvonlisäveromenoja. Arvonlisäverolain mukaan koulutuspalvelujen myynti on verotonta. Kunnat ja kuntayhtymät saavat arvonlisäverottoman toiminnan kuluihin sisältyvän alv:n palautuksena takaisin verohallinnolta. Toisen asteen koulutusta järjestävät yksityisoikeudelliset yhteisöt puolestaan saavat korvauksen koulutustoimintaan sisältyvästä alv:sta osana valtionosuusrahoitusta. Sikäli nousevilla alv-kustannuksilla ei ole vaikutusta sen enempää kunnallisten kuin yksityisoikeudellisten toisen asteen koulutuksen järjestäjien talouteen.

Valtion talousarviossa alv-kannan korotus näkyisi opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan momenteilla kasvavina alv-korvauksina yksityisille toisen asteen koulutuksen järjestäjille. Ammatillisessa koulutuksessa korvaus perustuu yksi yhteen euromääräisesti toteutuneisiin alv-kustannuksiin, ja alv-kannan korotus näkyisi takautuen ”automaattisesti” valtion talousarviossa momentilla 29.20.30 kasvavina alv-kompensaatioina yksityisille koulutuksen järjestäjille. Lukiokoulutuksessa korvaus on prosenttimääräinen korotus yksikköhintaan (3,73 % vuonna 2024), josta ministeriö päättää vuosittain yksikköhintapäätöksellä. Mikäli yksityisten lukiokoulutuksen järjestäjien alv-kustannukset kasvavat alv-kannan korotuksen vuoksi suhteessa koulutuksen järjestäjien arvonlisäverottomiin yksikköhintoihin, tätä prosenttimäärää voi olla tarpeen korottaa, jolloin korotus näkyisi valtion talousarviossa momentilla 29.20.35 kasvavana määrärahana yksityiseen koulutukseen.

HE-luonnoksen mukaan koulutuksen toimialalle kirjatulla yrityksillä on myyntiä alennetulla alv-kannalla. Toisen asteen koulutuksen järjestäjillä voi olla tällaista myyntiä liittyen mm. majoitustoimintaan, urheilutilojen käyttöön tai joihinkin muihin palveluihin ja tuotteisiin. Vaikka tällä toiminnalla ei ole suoraa kytköstä valtionosuusrahoitteiseen tutkintojärjestelmän mukaiseen koulutukseen, koulutuksen järjestäjät saattavat osin rahoittaa tutkintojärjestelmän mukaista koulutustoimintaansa kaupallisen toiminnan tuloksella. Tällöin alv-kannan korotuksesta mahdollisesti seuraava myyntitulojen väheneminen heikentäisi tutkintojärjestelmän mukaisen koulutustoiminnan tosiasiallisia järjestämismahdollisuuksia. On kuitenkin todennäköistä, että vaikutus olisi vähäinen, koska tutkintojärjestelmän mukaisen koulutustoiminta tapahtuu ensisijaisesti ja pääasiassa valtionosuusrahoituksella.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Hallitusneuvos

Joni Hiitola

Jakelu VM Valtiovarainministeriö

Tiedoksi OKM NUOLI Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto
OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto

VN/24054/2023-OKM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: